

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Capvt XXI. De quarta decimali quæ Episcopo competit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

est, sit concessum, ut videlicet decimas de laboribus terra parochiarum tuarum cum integritate percipias, de novaliibus eas exigere satis potes: quia ubi majus conceditur, minus concessum esse videtur.

- 9 Quare magis putarem textum in d. c. Ex parte accipiendum esse de iis parochiis, in quibus Abbas S. Columbae habebat jus patronatus, ex sententia Innoc. & Hostiensis *ibid.* Neque enim de propriis parochiis ipsius Abbatis sive Monasterii intelligendus est, cum hoc casu nullum beneficiū esset; utpote decimis novalium ipso jure spectantibus ad parochiales Ecclesias: cum id precipuis frustra impetretur, quod à jure aliàs concessum est, *l. unica C. De thesaur. lib. 10.*
- 10 Nec è contrà movet d. c. 2, § 1, h. t. in 6, nam ibi privilegium de percipiendis novalium decimis idcirco restringitur ad mediam partem, quòd veteres decimæ plenè & integrè expressæ non essent, verisimiliter summus Pont. non concessisset privilegium novalium decimarum in dispendium grave parochialium Ecclesiarum. Ita fit, quòd summus Pont. interpretetur hoc privilegium, ex mente concedentis, ut neque parochiales Eccle-

siaè magnum detrimentum sentiant, & alter non omninò careat commodo privilegii sui.

Præterea animadvertendum est, in privilegio, quo quis eximitur à solutione decimarum novalium, non comprehendi novalia, quæ tempore dati privilegii erant ab alio possessa, *c. Dudum 30 De privileg.* idque ne alteri præjudicetur; nisi fortè & eorum mentio in privilegio facta esset, *d. c. Dudum*; quod potest S. Pont. propter summam ejus potestatem in Ecclesiasticis juribus, *c. 2, De præben. in 6, cum similib.*

Postremò & hinc meminisse oportet, si talia novalia exurgant, quæ omninò extra fines parochiæ sunt, horum decimas ad Episcopum loci spectare, *c. Quoniam 13, h. t.* ita quòd liberum ipsi Episcopo sit, eas decimas vel alteri Ecclesiæ assignare, vel in Ecclesiæ suæ opus convertete. Atque hoc idcirco, quòd & Episcopus totius dioceseos suæ parochus dicatur, *c. penult. circa pr. De donationib.* ut meritò has decimas, quæ nullius parochiæ inferioris sunt, sibi adscribat, vel alteri Ecclesiæ applicet. Quod latius persequitur Panorm. *in d. c. Quoniam num. 2.*

CAPUT XII.

De quarta decimali quæ Episcopo competit.

SUMMARI A.

1. Quarta decimarum solvenda Episcopo.
2. Quatuor genera decimarum veteris Testamenti.
3. Et qua ex his hodie retenta.
4. Decima dissuetudine vel prescriptione tolli possunt.

1 **I**ure constitutum est, ut Clerici & Religiosi ex decimis, quas perceperunt, quartam earum partem Episcopo loci inferre cogantur, *c. Congruente 16, De officio jud. ord. c. De quarta 4, De prescriptionib. c. c. Cum olim 19, De censib.* quæ & originem suam traxit ex legibus veteris Testamenti.

2 Etenim apud Hebræos olim quatuor genera decimarum frequentabantur. Unum earum, quæ Leviticæ tribui pendebantur Alterum, quæ sacerdotibus à Levitis ex iisdem decimis à se perceptis Tertium genus erat, quæ ab Hebræis in horreum recondebantur in tempus visitationis templi Hierosolymitani, ut tunc eæ insumerentur. Quartum genus decimarum cedebat in usum

pauperum, ut testis est D. Hieronymus *super Ezech. c. extat in c. 1, h. t.*

Ex his primum genus decimarum hodie à Levitis translatum est in Clericos nostros, auctoritate sacrorum Canonum, *100 tit. De decimis hic c. in 6. diximus sup. cap. 3.* Secundum planè sublatum est, nisi quòd in eorum locum successerit hæc quarta decimalis. Tertium genus similiter abolitum est, licet sint, qui existiment oblationes Ecclesiæ in eorum locum substitutas esse. Sed & quartum genus decimarum antiquatum est, earumque vicem hodie sustinent elemosinæ. Panorm. *in d. c. 1, num. 3.*

Ex his igitur quatuor generibus primum & secundum sola in usum per sacros Canones revocata sunt; ita tamen quòd secundum genus non planè decima pars sit, sed quarta; atque idcirco quarta decimalis dicitur solvenda, scil. Episcopo loci, propter curam, quam ipse sustinet pro tota Diocesi sua.

Ubi tamen observandum est, quòd sicut ipsa decimæ dissuetudine, aut legitima prescriptione tolli

ne tolli possunt, ut *inf. c. 17*, dicitur, ita & hæc quarta decimalis, d. *cap. De quarta*. Servatâ tamen moderatione in præscriptione hujus quartæ, quæ de

titulo æ immemoriali præscriptione eod. *cap. dicitur*, quæ & ad quartam decimalem pertrahitur.

CAPVT XIII.

Laici an juris decimandi capaces sint.

SUMMARI A.

1. Laicos juris decimandi incapaces esse.
2. Nec illud præscribere posse.
3. Nisi illud habeant ex privilegio S. Pont.
4. Laici conversi sunt capaces juris decimandis.
5. Item qui ante concilium Lateranense decimas in feudum receperunt.
6. Con. Lateranense quo tempore celebratum fuerit.
7. 8. Conciliatur & Prohibemus hoc iis. cum c. Cum Apostolica De his quæ sunt à Prælat.
9. Quid juris sit de iis, qui ignorantur possidere decimas in feudum ante Conc. Lateranense.
10. Præjudicium Capellæ Tolosana.
11. Fructus decimarum laicis recte concedi & elocari ad modicum tempus.

L Laicos juris decimandi incapaces esse, probat textus apertus in *cap. Causam 7*, De præscriptionibus. Cujus verba hæc sunt: *Causam qua inter Regem Archid. & nobilem virum G. super decimis vertitur. & inf. Idcoque mandamus, quatenus causam debito fine decidat, non obstante præscriptione temporis, vel concessione ecclesiastica seculari ve persona, si idem G. eam opponere voluerit; quia cum laici decimas detinere non possint, eas nullâ valent præscribere ratione.* Quippe hoc jus spirituale est, c. *ult. De rerum permut ac proinde ejus possessio in laicum non cadit, argum. cap. Sacrosancta 51, & cap. Messana 56, sup. De elect. Gloss. in d. cap. Causam, Panorm. & Butrius in c. Quamvis 17, h. t. De decimis.* Nam & hinc jus decimandi Sanctuarium Dei dicitur in c. *Adhac 15, eod.* Quod pertinet gravis illa comminatio Gregorii VII. in Conc. Lateranensi, *Decimas, iniquis, quas in usum pietatis concessas esse Canonica auctoritas demonstrat, à laicis possideri Apostolica auctoritate prohibemus.* Sive enim ab Episcopis vel Regibus vel quibuslibet personis eas acceperint, sciant se sacrilegii crimen committere, & æterna damnationis periculum incurrere. textus est *can. 1, & v. q. 7*, ubi & subjecta annotatio nova tradit, hoc Concilium celebratum fuisse Romæ in Laterano anno Domini 1059. Sed & adicit

hunc Canonem Gregorii VII. repetitum fuisse ab Innocentio II. in Concilio Romæ à se habito. Unde videant laici detentores decimarum, quo in periculo salutis versentur.

Igitur laici sunt incapaces juris decimandi, ita sanciendis sacris Canonibus, à quibus hoc jus decimandi institutum est, in exhibitionem Clericorum, non laicorum. Cui quoque consequens est, laicos, si quod obtendunt jus decimandi, nullâ præscriptione etiam immemoriali se curi posse, propter defectum possessionis vel qualis, ut expressè constat ex d. *c. Causam, & ibi Gloss. Innoc. Hostiensis, Imola, Panorm. Bald. & alii*, innixi ratione ejusdem *c. Causam*, quod scilicet decimæ à laicis possideri non possint; ergo neque præscribi, cum necessaria sit possessio, sive quasi, ad inducendam præscriptionem, etiam immemorialem.

Cæterum cum nulla ferè sententia juris ita sit, perpetua, ut non aliquam exceptionem vel plures admittat, l. *Omnis definitio D. De R. t.* ideo dispiciamus, ane hujus quoque rei exceptiones dentur. Tres reperio, quæ huc accersendæ sunt. Prima est in laicis, qui jus decimandi beneficio summi Pontificis consecuti sunt. Nam & hujus rei licet spiritualis S. Pont. laicum capax facere potest, idque docet Panorm. in d. *c. Causam 3*, argumento ducto à jure eligendi Prælatum, quod similiter spirituale est, d. *c. Sacrosancta & d. c. Messana*, & tamen S. Pont. fidei auctoritate rectè communicatur laico, *can. Adrianus, & can. in Synodo dist. 63*. Sed melius quæ hoc rejicere in supremam summi Pontificis potestatem, quam habet in omnes Ecclesias, earumque bona, *cap. 2, in princ. De præb. in 6, can. 1, & 2, dist. 22*, Confirmat, quod statim subjiciam de decimis in Feudum concessis ante Conc. Lateranense. Neque res exemplo caret; nam refert Did. Covarr. *Præf. quasi cap. 33, num. 2, vers. Tertio quoties*, Reges Hispaniæ Ferdinandum & Elisabetham decimas regni Granatensis à S. Pontifice obtinuisse, sed adjunctâ lege dotandi Ecclesias.